

**Miroslava Aurová (2017): Srovnání
aktuálního členění v češtině a španělštině:
textově lingvistický přístup**

České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
2017, 284 strán. ISBN: 978-80-7394-638-8

Ako vyplýva z názvu monografie, predmetom opisu je aktuálne vetné členenie v španielčine a v češtine z porovnávacej perspektívy. Autorka v mnohom nadväzuje na svoje predchádzajúce práce v oblasti španielskeho slovosledu. A na výsledku vidno, že je produktom viacročného bádania, monografia Miroslavy Aurovej vyniká hĺbkou a fundovanosťou spracovania analyzovanej témy.

Po krátkom úvode autorka v druhej kapitole chronologicky mapuje prínos českej hispanistiky k definovaniu španielskeho slovosledu a aktuálneho vetného členenia. Prináša v prehľadnej a ucelenej podobe súhrnný prehľad k danej téme. Mapuje práce, v ktorých českí hispanisti rozpracovali témy slovosledu, radenia aktantov, výpovednej dynamickosti a pod., najmä na pozadí kontrastívneho prístupu aplikovaného na češtinu a španielčinu (spomeňme menovite hispanistov ako Tichý, Dubský, Bartoš, Zavadil, Čermák a i.). V prípade českej hispanistiky je veľmi dôležité, že česká lingvistika teoreticky podrobne rozpracovala fenomén aktuálneho vetného členenia, čiže bolo sa o čo oprieť. V prípade prvých reflexií Oldřicha Tichého v 50. rokoch 20. storočia bolo vidno vplyv najmä Mathesia, v nedávnej dobe stojí za spomenutie aplikácia typológie Vladimíra Skaličku na španielčinu v podaní hispanistu Petra Čermáka. Autorka následne sumarizuje prístupy českej hispanistiky a charakterizuje typické črty španielskeho slovosledu z českého hľadiska a na pozadí slovosledu českého (relatívna voľnosť, existencia objektívneho vs. subjektívneho slovosledu, obmedzenosť z dôvodov gramatickej stabilizácie, inverzia podmetu a predikátu, sémantická motivácia slovosledu, prepojenosť prostriedkov zvukových a slovosledných). Tie ďalej podrobnejšie analyzuje,

uvádza príklady v španielčine a porovnáva s českým prekladom (*Es el café que prefiero. – Toto je ta káva, kterou mám raději.* vs. *ES EL CAFÉ que prefiero – Mám raději KÁVU.*). Je nutné dodať, že v podstate všetky porovnania a závery z nich vyplývajúce platia zároveň aj pre slovenský jazyk.

Tretia kapitola sumarizuje recepciu českých teórií aktuálneho vetného členenia v španielskej jazykovede, v mnohých prípadoch sprostredkované cez anglické preklady pôvodných článkov a štúdií českých lingvistov (najmä predstaviteľov Pražskej školy a tvorcov konceptu funkčnej vetnej perspektívy a dichotómie téma vs. réma: Mathesia, Daneša, Fírbase a Sgalla). Autorka konštatuje, že v hispanofónnej lingvistiky, na rozdiel od anglosaskej, je veľmi nízka miera oboznámenia sa s teoretickými prácami českej školy ohľadom slovosledu a aktuálneho členenia (až na pár výnimiek ako Jiménez Juliá, Cabrillano Leal, Cid Abasolo a i.), čo je spôsobené aj jazykovou bariérou a nepočetnými prekladmi do španielčiny a v minulosti i faktormi geopolitickými.

Vo štvrtej kapitole autorka vymedzuje predmet svojho výskumu, definuje použitú terminológiu pre potreby predloženej práce, porovnáva českú a španielsku terminológiu a ich definície (téma – réma, východisko – jadro) a predstavuje vlastnú metodológiu skúmania zvolenej témy. Je to rozsiahla, teoreticky ťažisková kapitola, v ktorej autorka stanovuje a zovšeobecňuje základné princípy aktuálneho vetného členenia (princíp intencionality, princíp základu, princíp obmedzenia), faktory prozódie a zapojenosti a preveruje ich aplikovateľnosť pre potreby porovnania dvoch konkrétnych jazykov, češtiny a španielčiny.

Piata a šiesta kapitola analyzujú španielsky slovosled na pozadí češtiny, zameriavajú sa na jednotlivé štruktúrne obmedzenia v španielčine (na pozadí češtiny) a konfrontujú preferované vetné vzorce v oboch jazykoch. Túto konfrontáciu autorka zakladá na kvantitatívne doloženej empirickej vzorke, ku ktorej dospela skúmaním reprezentatívnych španielskych písaných textov rôznych žánrov. Takisto predstavuje analýzu zhôd španielskeho a českého aktuálneho členenia, najmä v prípade umiestnenia tzv. známej informácie, tu sa opiera o Danešovu štúdiu (1979) usúvzťažujúcu zapojené prvky z pozície sémantiky. Túto klasifikáciu úspešne aplikuje na španielčinu, bez ohľadu na skutočnosť, že naráža na obmedzenia vyplývajúce zo sé-

mantických nejasností, ktoré sa od určitej hĺbky analýzy vynárajú pri akomkoľvek texte.

V siedmej kapitole prináša cenný výpočet (boгато exemplifikovaný) slovosledných usporiadaní obligatórných, systémovej povahy a preferovaných, pri ktorých je kľúčový „imperatív aktuálneho členenia“. Prezentované výsledky sa opierajú o frekvenčnú analýzu korpusových dát.

Vydaná monografia predstavuje zatiaľ najucelenejší pohľad na porovnanie aktuálneho vetného členenia v španielčine na pozadí češtiny. Výsledky prezentovanej analýzy prinášajú cenné a súhrnné informácie o rozdieloch, tendenciách i preferenciách slovosledných riešení v skúmaných jazykoch, ktoré takmer bez výnimky môžeme aplikovať aj na slovenčinu, a nemala by určite chýbať ani v knižniciach slovenských hispanistických pracovísk.

Bohdan Ulašin

Katedra romanistiky, Filozofická fakulta

Univerzity Komenského v Bratislave

Gondova 2, 814 99 Bratislava, Slovensko

bohdan.ulasin@uniba.sk